

галузей економіки від небезпек, які можуть виникнути в результаті конкуренції на світовому ринку.

Ця концепція передбачає, що економічні суб'єкти повинні дбати про економічні інтереси своєї країни та захист стратегічних активів у межах країни, а держава може встановлювати заходи захисту та підтримки для забезпечення стабільності важливих галузей економіки та технологій, які досягаються для національної безпеки. Однак деякі критики цієї концепції вважають, що такі заходи можуть зруйнувати конкуренцію на світовому ринку, а державні заходи захисту можуть бути використані як інструменти дискримінації проти іноземних конкурентів.

У теорії конкуренції безпекова концепція може бути важливою складовою забезпечення економічної та підвищення конкурентоспроможності підприємств та національної економіки в цілому, але необхідно забезпечити баланс між забезпеченням національної безпеки та збереженням конкуренції на світовому ринку. Для результативності реалізації безпекової концепції необхідно здійснювати постійний моніторинг конкурентного середовища та узгоджувати стратегії розвитку із наявними ризиками.

Список використаних джерел:

1. Вовк О.М., Сафонік Н.П., Фрідріх Ю.В. Превентивне забезпечення безпеки і конкурентного статусу авіаційного підприємства. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021, № 3 (75). С. 123-134

2. Ковальчук А. М. Детермінанти забезпечення мотиваційного управління економічною безпекою підприємств в умовах стійкого розвитку. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 3(147). С. 98-107.

Вовк О.М.,

*доктор економічних наук, доцент,
заступник декана,*

Національний авіаційний університет, м. Київ

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ СФЕРИ

В роботі досліджено сучасні виклики та загрози функціонування підприємств інфраструктурної сфери. Проаналізовано зовнішні та внутрішні детермінанти економічної активності підприємств. Визначено стратегічні орієнтири та умови відновлення конкурентоспроможності підприємств інфраструктурної сфери.

Сучасні стратегічні орієнтири у діяльності підприємств інфраструктурної сфери детермінуються безпековими викликами та дотичними до них економічними ризиками. Так, згідно результатів опитування українських підприємств Інститутом економічних досліджень та політичних

консультацій, проблемами в забезпеченні ефективності й економічному розвитку є [7,8]:

- дефіцит товарів та послуг, спровокований імпортозалежністю багатьох галузей національної економіки;
- обмеженість трудових ресурсів через вимушену міграцію населення;
- зміну структури та зменшення обсягів експорту товарів і послуг через повне закриття ринків пострадянського простору і необхідності переорієнтації на європейські ринки, що мають чіткі стандарти якості;
- релокація бізнесу з окупованих територій, що призводить до уповільнення виробничих темпів та потребує додаткових інвестицій, формування логістичних каналів та ринків постачання і збуту;

Проте українські підприємства в умовах повномасштабної війни та домінування безпекових ризиків демонструють стійкість й економічну адаптивність. Дослідження наукових публікацій з теорії економічного розвитку, модернізації та конкурентоспроможності економічних систем було формалізовано внутрішні та зовнішні детермінанти відновлення конкурентоспроможності підприємств у контексті орієнтації на відбудову економіки внаслідок військових дій та економічних загроз [1-6]. До внутрішніх детермінант відносимо:

- організаційні: адаптація активних змін, побудова резервних, захисних (страхових) бізнес-процесів; впровадження інформаційно-цифрових методів управління; імплементація міжнародних норм і стандартів;
- матеріально-технічні: технологічне оновлення; впровадження модернізованих технологій та підтримка технічних інновацій;
- людські: фактори, які націлені на нарощування компетенцій, забезпечення безпеки та критичного аналізу інформації, креативності й інноваційного мислення персоналу, запобігання ризикам і психологічна стійкість, мотивація;
- фінансові: фактори, що формуються на наявності інвестиційного забезпечення;
- кореляційні: фактори, які пов'язані з роллю споживачів, постачальників та посередників; рівень конкуренції на ринках та со-конкурентними відносинами; рівнем координації та співпраці.

Зовнішні детермінанти формуються очікуваннями, потенціалом та факторами відбудови економіки, які можемо описати такими характеристиками:

- фактори оточення: активність та ринкові позиції постачальників, споживачів, конкурентів, фінансових та громадських організацій, інноваторів;
- соціально-культурні: соціально-політичні настрої та пріоритети; рівень безробіття та зайнятості, загальний рівень освіти і цифровізації інформації;
- інституційний: нормативно-правова підтримка та адаптивність законодавства до трансформації безпекових викликів та євроінтеграції,

законодавче регулювання та діяльність ринкових інституцій, а також їх інноваційна та протекціоністська політика;

– економічні: фактори, націлені на імплементацію інновацій при відбудові інфраструктури, освоєння і енергоефективних та рівень розвитку економіки країни захищеність інноваційних технологій та активність ринків.

Найбільш кризовими були періоди зимового блекауту, що обмежували підприємства в просторі й часі через відсутність енергопостачання (рис.1.)

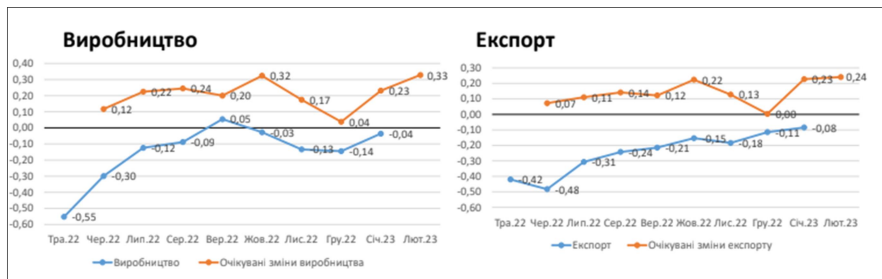

Рис.1. Динамічність виробництва та експорту продукції українськими підприємства за період повномасштабного вторгнення, динаміка в частках од, станом на січень 2023 року.

Джерело: побудовано за [7,8]

Конкурентоспроможність підприємств інфраструктурної сфери України є залежною від обсягів перевезень та економічної активності підприємств у виробництві й торгівлі. Так, за рік з початку повномасштабного вторгнення відновили експортну діяльність 58% підприємств і лише 10% підприємств не змогли відновити діяльність [8]. При цьому змінилась структура експорту (рис.2.):

- Європейський союз став домінуючим напрямом для українських експортерів, що вплине і на модернізацію транспортно-логістичних коридорів:

- актуалізується спеціалізація експортерів, що спровокована недостатньою увагою і підтримкою держави, адже експортери орієнтуються на запити 2-3 країн.

Основними перешкодами для відновлення конкурентоспроможності підприємств інфраструктурної сфери залишаються безпекові виклики та руйнування транспортної інфраструктури, обмеженість більшості видів транспорту (особливо – цивільної авіації та морських перевезень), проблематика фіскального регулювання митних та податкових процедур,

Стратегічні орієнтири та умови відновлення конкурентоспроможності підприємств інфраструктурної сфери:

-активізація роботи держаних інституцій: Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури та Державне агентство відновлення та розвитку

інфраструктури України (план на 2023 рік – 17 млрд доларів, які будуть направлені на відновлення майна, пошкодженого та зруйнованого внаслідок військових дій);

- модернізація та впровадження інновацій: відбудова енергетичної системи на засадах технологій SmartGrid, проектування логістики не лише на військові потреби, а й узгоджено з перспективами євроінтеграції та напрямів розвитку міжнародної торгівлі;

Рис.2. Напрямки експортної діяльності українських підприємств, % експортерів, станом на січень 2023 року

- релокація підприємств, що в майбутньому потребуватиме системних рішень щодо збереження їх конкурентоспроможності та вагомості у регіональному розвитку;

- застосування принципу «конкурентної безпеки» та економічна оцінка потенціалу конкурентоспроможності;

- збереження інтелектуального капіталу та повернення українців з вимушеної міграції.

Список використаних джерел:

1. Arefieva O., Piletska S., Arefiev S. The innovative activity of enterprises as a prerequisite for sustainable economic development. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4 No. 1. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2018, p. 1-8.

2. Тимошук О.М., Кучерук Г.Ю., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект. Київ, ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 214с.

3. Вовк О.М. Іванець Д.В. Теоретичні засади управління економічним розвитком підприємств. *Економіка та суспільство*. №41, 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-37>

4. Смерічевський С.Ф. Кластерна політика інноваційного розвитку національної економіки: інтеграційний та інфраструктурний аспекти: колективна монографія/ За заг.ред. С.В. Смерічевської. Познань: Wydawnictwo naukowe WSPiA, 2020. 382с.

5. Попело О.В. Підприємницькі кластери як інноваційна домінанта модернізації економіки. Регіональна економіка. 2014. № 2. С. 95–105.

6. Тульчинська С.О. Перспективи та домінанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України. Херсон, ПП «Вишемирський В.С.», 2014. 210 с

7. Бетлій О., Коссе І., Кравчук В., Мовчан В. Місячний Економічний Моніторинг України. *Звіт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій*. №217, лютий 2023 8 с.

8. Кузяків О, Ангел Є., Федець І., Гулік А. Нове щомісячне опитування підприємств, *Звіт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій*. № 9, люти 2023. 35 с.

Вовк П.П.,
аспірант,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ТЕНДЕНЦІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ

В дослідженні наведено тенденції та джерела активізації інвестиційних ресурсів. Автором визначено умови й запити на послуги підприємств інжинірингової сфери, що потребують інтелектуалізації та цифровізації незалежно від зниження економічної активності підприємств в безпекових викликах. Відповідно, було визначено інвестиційні важелі та інституційні умови для інноваційного розвитку та інтелектуалізації проєктно-консалтингових підприємств інжинірингової сфери економіки України.

В часи фінансової нестабільності та кризового стану економіки України особливо набуває значення активізація інвестиційної діяльності, тому що без цього неможливо здійснювати прогресивні структурні зрушення у економіці, інноваційну трансформацію її реального сектора, нарощування конкурентоспроможності та забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави.

Темпи залучення інвестиційних ресурсів у наукові дослідження за даними звітів Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, інноваційній пошуки та знаннєві сектори економіки за 2019-2021 рр. показує стійку динаміку зростання: за 2021 рік на 7,15% відносно 2020 року і на 34,56% відносно 2019 року [1]. В умовах сьогодення від результативності інвестиційної діяльності підприємств залежать:

- темпи відновлення української економіки,
- техніко-технологічний стан виробництва,
- конкурентне становище та можливості інтеграції до світових ринків,